

SLOVENSKE KULTURNE AKCIJE

1. XIV., 3

EL VOCERO DE LA CULTURA ESLOVENA

15. 3. 1967

SREČAVANJA S ČASOM

Pred nami je štirinajsta sezona prireditve in napovedali smo X. letnik knjižnih izdaj Slovenske kulturne akcije. Kdor bo našo prehojeno pot nekoč meril z merili preteklosti ali sedanjosti, bo ob skromnem številu let naše starosti zmaljal z glavo, češ da je naša mladost komaj kaj več kot pa so leta otroštva. Za njim bo prišel drugi in odprlo se mu bo, da mora za merjenje in presojanje uporabljati strožja merila; uvidel bo, kako je danes v domovini pravo slovenstvo obsojeno v molku in trpljenju, v nekaterih nastopih in delih pa smo v zamejstvu že zamogli nakazati nekatere značilnosti nove dobe. Prišli bodo še drugi, ki bodo v vsem slovenskem kulturnem delu v zamejstvu zaznali preobrate in prelome že po prvih petih, desetih letih umetnostnega in literarnega ustvarjanja. In nazadnje bodo morali priti tisti, ki bodo morali biti poštene in priznati, kdaj in koliko smo v ustvarjanju bili del prave posode vsega slovenstva. Nalogam zgodovine se nikdo ne more izogniti.

Kratka je prehojena pot in ob vseh težavah so dosežki sicer lahko veliki, vendar v primeri s podobnimi doma ali pri drugih narodih smo vendarle komaj kaj več kot drobci. Res smo prehajali le kratko dobo in zato je žetev po svoje majhna in skromna. Toda ali ni vsa evropska in s tem tudi svetovna kulturna zgodovina dejansko zelo kratka in v svojih končnih, monumentalnih dosežkih tudi relativno skromna. Stendhal je pred poldrugim stoletjem mogel zapisati, da se je evropska književnost rodila dejansko šele z obvezno šolsko dobo, to je s sistematičnim odpravljanjem analfabetstva. Vse do devetnajstega stoletja je knjiga ostala zaprta ljudskim množicam. Sledil je razmah, ki nas danes naravnost zaskeli s svojo resničnostjo, saj se črna na slovenskem knjižnem trgu na teden pojavlja toliko knjig in publikacij, kolikor jih je še pred nekaj desetletji dalo eno celo leto.

Ali moremo v takih okoliščinah v emigraciji računati na pozitiven odmev in si z njim ohranjati vero, ko se vsak dan srečujemo s težavami tehničnega in gospodarskega značaja. Ali ne bi bilo bolje, da se odpovemo svojemu poslanstvu, ker pač nastopa čas, ko bodo drugod zamogli primernejše odgovoriti. Od takega gledanja je samo korak v občutje, odmevanje geta v nas samih in okoli sebe. Veliki ideal podobnega geta je bil Robinson Crusoe, toda njegov ni bil podoben našemu. Toda knjiga o njem se danes še vedno prodaja v tolikšni količini, da je za sv. pismom na drugem mestu med vsemi knjigami pri vseh narodih sveta. Ob pogledu na vse, kar se nam nalaga in nas obdaja, se nam ponuja in oznanja še čisto drugačen geto, ko se mirno omenja, da se bo rešil geta tisti, ki bo urno tekkel za gesli našega časa.

Res nas je malo, toda nikdar nas ni zalilo občutje preplaha, malodušja. Že Voltaire je postavil načelo, da elite oblikujejo čas in zgodovino. Takšno mnenje je moglo biti na mestu v 18. stoletju, vendar je kulturna zgodovina segla čez ost Voltairjevih nazorov in prisodila enciklopedistom zaslugo, da so postavili temelje razvoju, ki je segal globoko v novo 19. stoletje. Še do nedavna so mnogi trdili, da je vsebino 19. stoletja sprožil za novo sociološko programatiko Karl Marx, toda seme so pred njim položili že romantiki, ko so s svojimi stvaritvami odprli duhovne dobrine širokim množicam. Pred socialno revolucijo leta 1849 in potem 1870, se je odigravala slavna revolucija okoli Hugojevega Hernanija v julijskih dneh leta 1830. In še pred vrtinci nove zmage industrializacije proti koncu 19. in na pragu 20. stoletja so proti idejam materializma in naturalizma nastopili simbolisti in se boj še danes ni končal.

Kdor bi se zadovoljil s sodbo, češ da nas je malo in da se pač lovimo za gesli reakcionarnosti ali progresivnosti, bi se res smel predajati malodušju. Toda pravkar nakazani znaki dob in njih nositelji nam dajejo odgovor, kako je s temi in podobnimi merili. Tak geto, tak odmik svetu, podoben robinzonstvu, pač ni nič drugega kot odklanjanje kompromisarstva s časom in njegovimi enodnevnostmi.

Če kulturno delo naznanja oblike bodočnosti in nas nujno trga iz osamljenosti, četudi navidez hotene ali vsiljene, pa nam ravno naš čas dokazuje, da smo s poslanstvom kulturnega dela pomaknjeni prav v srčiko celotne sodobne problematike. Ni treba segati daleč. Kulturno delo ni samo zrcalo našega časa, ampak kruta resnica. Po ječah in sodnih dvoranah danes ne vodijo politikov, gospodarstvenikov ali javnih oblastnikov — Sinjavski in Danijel ter Mihajlov so imena, ki dovolj glasno govore, kakšna je usoda in sila tistega, ki zna in tvega pravo besedo o vsebini našega časa. Kruto sredstvo pravega dialoga, toda polno usodne vsebine za usodo vsega človeštva. Pisatelj in umetnik se ne straši usode podobne Robinsonovi v prostovoljni ali nasilni ječi.

(Dalje na 2. strani)

POSLANICA LEPE BESEDE

„Zadnje srečanje PEN klubov na ameriških tleh je bilo pred 42. leti, tako da kaj več o tem ne bi mogel povedati. Mislim si pa, da so takrat delegati gledali v organizaciji nekaj poizkus, da bi ustvarili književniško republiko. Prav tako so bila zagotovo literarna le literarna vprašanja... Toda v teh 42. letih so revolucija in kontrarevolucija ter skoraj nenehna vojskovanja vtisnili sleherni človeški dejavnosti vprašanje o vrednotah in prestižih tekmojočih družbenih sistemov in nacionalizmov...“

To razodeva, da je končno tudi intelektualno delo postalo za druge važno. In zaradi tega se tudi veliko ljudi trudi, da bi to delo usmerjalo. To je tudi razlog, zakaj skoraj ni dežele na svetu, kjer ne bi bilo cenzure v taki ali drugi obliki. Marsikje knjige zažigajo in književnost zatirajo, mnogi pisatelji so zaprti in odbor PEN klubov za pisatelje v ječi malokdaj pogreša varovance.

Zato je povsem naravno, da razlog za bivanje PEN kluba lahko skoraj v celoti povežemo z obrambo pisateljeve pravice, da se svobodno izraža in da tudi publicira. Ko so ameriške pisateljice v petdesetih letih preganjali vladni odbor in črne liste, so bili prisiljeni, da so se skrivali za psevdonimi, razen tega pa so bili odrinjeni od radia in televizije, pogosto tudi od založb. Že tu bi bila vloga PEN kluba jasna. Ko so zapirali portugalske pisatelje, ko so sodili sovjetskimi pisateljem zaradi političnih zamer njihovim delom ter jih obsojali na dolge kazni — tudi v teh primerih je naloga PEN jasna in neizogibna. Če židovska književnost v Sovjetski zvezi ni deležna takšnih publicističnih ugodnosti kot druge literature, če v Španiji zatirajo katalonski jezik — taka in žal še mnoga druga nasilna dejanja terjajo proteste PEN kluba. Toda čeprav bi bila ta funkcija še tako važna, to nikakor ni in ne sme biti edini razlog za obstoj PEN klubov.

Nihče med nami ne prihaja sem kot predstavnik svoje dežele. Nihče med nami ni dolžan, da tu govori kot zagovornik svoje kulture ali svojega političnega sistema. Na tem kongresu, tako kot na prejšnjih, prepričani komunist, aktivni antikomunist, tisti, ki je apolitičen, ali tisti, ki je anarhist, katoličan, žid, protestant, budist ali musliman, realisti ali surrealisti, pijani ali trezni — vsakdo lahko prisede, zaživi onstran kategorij in se zanima za to ali ono vprašanje, ki ga obravnavamo vsi skupaj kot ljudje: *glede razvoja kulture*. S kulturo pa menim tudi spoštljivo in globoko uveljavljanje pisateljeve zavesti glede njegove stvarnosti. Če namreč pisatelj nima te odgo-

CORREO ARGENTINO SUC. 6	TARIFA REDUCIDA
	CONCESION 6228
	R. P. I. 910730

vornosti, potem izgubi svojo preteklost, se ne more ukvarjati s sedanjostjo in izdaja prihodnost... Če PEN center res hoče postati pomemben v smislu PEN kluba, potem mora postati tudi kraj konfrontacij, kraj, kjer ni brez nevarnosti, tako da agoniji našega časa ne bomo sledili zgolj z nekim praznim sobivanjem, ampak zagnani v njegovo raziskovanje... Iz teh razlogov sem toliko bolj razočaran, ker iz Sovjetske zveze ni prišla pričakovana delegacija opazovavcev. Ker nobenega uradnega pojasnila nismo prejeli, moremo neizogibno sprejeti na znanje, da so se bali, ker bi delegacija morala slišati ostre kritike članov PEN klubov glede na sodni primer Sinjavskega in Daniela. In po vsej verjetnosti bi tako tudi bilo. Toda kakorkoli — verjel bi, da bi bilo v takih kritikah nekaj več kot pa politično obsojanje Sovjetske zveze. Mednarodni PEN klub je prvi protestiral v zvezi s tem sodnim procesom...

Že nekaj let postavljamo na tapeto vprašanje pisateljeve angažiranosti: ali bi pisatelj moral biti angažiran, ali je lahko angažiran oziroma ali ne sme biti na strani enega ali drugega družbenega sistema, enega ali drugega nacionalizma, enega ali drugega revolucionarnega koncepta. PEN klub je tako osnovan — in njegova tradicija je bila v tem smislu prepričljiva —, da predstavlja sredstvo, ki pomaga pisatelju, da se lahko posveti človeštvu, obrambi kulture in njenemu povečanemu prestižu med narodi. V tem je specifično jedro dela centra PEN klubov v 51 tednih vsakega leta.

Upam, da bo PEN klub v prihodnosti storil vse, kar bo v njegovi moči in da bo zbral tudi poslednje stotinke, ki jih bo mogel, da bo združil v skupnem krogu čim več pisateljev, ne sicer vseh tako slavnih niti ne nujno tako nesmrtnih, katerih imena moramo še poslušati in ki še potrebujejo, da se soočijo s svojimi poslušalci. Dejstvo je, da so za vse preveč ljudi izmed nas široki predeli ustvarjalnega sveta še vedno nepoznana ozemlja. Revolucionarne izkušnje Azije in Afrike in bogate literature latinske Amerike morajo prav tako postati zakladnice vsakega kulturnega človeka. Skratka: PEN klub mora nuditi slehernemu možu in ženi, ki piše, nevtralnemu zemljišče, neke vrste svetišče, kjer bo našel podporo za svojo vizijo, ki je vselej v nevarnosti, da mu jo zlomijo stvari, tehnologija, nasilje ali sveta neumnost, vizija človeka kot merilo in središče za vse.

Iz govora predsednika PEN klubov, Arthurja Millerja, na kongresu PEN klubov v New Yorku

— Državna založba Slovenije je izdala prenovljeni slovensko-nemški slovar Franceta Tomšiča. Sloni na onem, ki je izšel leta 1961, vendar je frazeološko in slovsko izpopolnjen. Slovar ima format Slovenskega pravopisa in obsega 768 strani.

SEZONA V PARIZU

Ob koncu zimskih mesecev je sezona v Parizu na višku. Že nekaj mesecev sem pa pomenja izrednost zase dejstvo, da občinstvo večer za večerom polni ogromno dvorano v Cirque d'hiver, kjer nastopa s svojo baletno skupino Maurice Bejart s predvajanjem Beethovenove Devete simfonije. Dvorana ima 3000 sedežev, a je večer za večerom razprodana. — V Elizejskem gledališču je baletni mojster Roland Petit zaključil podajanje baleta "Eloge da la folie" (Pohvala blaznosti) (naslov je vzet po filozofskem spisu Erazma Rotterdamskega), vendar je delo rešil še za publiko po vsem svetu. Balet je scensko in režijsko predelal za celovečerni baletni film. Kritika pozdravlja film kot odkritje in pravi, da se je Roland Petit po dvajsetih letih ustvarjanja na odru sedaj "rodil v drugo dimenzijo", ko more na filmskem platnu segati po novih izraznih sredstvih. V balet je tokrat vključil še svojsko analizo iz sveta modernega strupa LSD, kjer kot abstraktni Petruška opisuje pota zla in razpada sodobne v ta strup ujete mladine. (Ob začetku Petitove kariere je bila njegova glavna solistka Veronika Mlakar.)

Najprodnostnejši analitik Paula Claudela je Jacques Madaule. Ko sta sedaj izšli postrumni knjigi Paula Claudela "Au milieu des vitraux d'Apocalypse" in "Psaumes", je v Le Monde napisal poseben komentar, kjer navaja, da skozi zadnjih štirideset let Claudel ni več literarno ustvarjal, pač pa se je ves posvetil branju in sprotne komentiranju svetega pisma. Sedaj so izšli v oskrbi Claudelove hčere komentarji k Apokalipsi, pisani v obliki dialoga med Claudelom in hčerjo. Tako Claudel sproti spet in spet poudarja, da Apokalipse ni moči razumeti brez vednega zatekanja k vsem besedilom svetega pisma obeh zvez. Delo je seveda prežeto s Claudelovimi posebnostmi, vendar nikjer niti za hip ne zdrkne z ravnine globokega spoštovanja do svetega besedila. Avtor ponavlja, da spremlja božjo besedo, ker je ves prežet s prepričanjem, kako mora biti človek vse trenutke svojega življenja povezan s svojim Stvarnikom. Madaule ponatiskuje Claudelovo molitev, kakor se mu je sprožila, ko je skrivnosti Apokalipse najgloblje doživljal. Knjiga psalmov je sicer res prevod iz latinščine oziroma grščine, vendar je pesnik verze razširil in jih izluščil v umetnine po svoji izmeri.

Založba Desclée et Brouver je v zbirki Evropska biblioteka izdala prvo knjigo zbranih spisov Jeana Guittona, ki je bil kot osebni prijatelj papeža Janeza XXIII. povabljen kot laik na vsa zasedanja 2. vatikanskega koncila. Prva knjiga nosi naslov "Portraits" in je na prvem mestu sedaj že klasično vrednoteni portret slavnega francoskega lazarista znanega pod imenom Monsieur Pouget. V dobi modernizma je v debati o Loisyju bil tik na robu konflikta s Cerkvijo, toda poln izrednih talentov je prehodil krizo in svojemu prijatelju Guittonu pustil toliko spominov in vtisov, da je mogel leta 1951 napisati o njem portret, ki je danes med klasičnimi deli francoske literature in je o njem Albert Camus napisal navdušeno kritiko.

Med napovedmi novih romanov v letu 1967 se glavno zanimanje usmerja delu André Schwarz-Barta "Un plat de porc aux bananes vertes". Knjiga pa je le uvod velikemu literarnemu traktatu z naslovom "La mulatresse Solitude", ki bo obsegal sedem knjig. Roman bo izdala založba Seuil, ki je tudi izdala Schwarz-Bartov prvenec "Dernier de justes", ki je prejel Concourtovo nagrado in je bilo v prvem letu razprodanih 450.000 izvodov, kar pomeni največji francoski založniški knjižni uspeh po drugi svetovni vojni. Novo delo je avtor pisal šest let in založba je razglasila, da ima že rokopis tudi vseh ostalih delov.

Dne 8. marca je bila v Veliki operi premiera opere "Antigona". Libreto je napisal Jean Cocteau, uglašil pa jo je Arthur Honegger. Glasbena sodelavca Figaroja in Le Monda napovedujeta uprizoritev kot velik korak naprej v življenju opere in opozarjata, da bo verjetno izvedba te opere, ki je dejansko antični oratorij, mogla mnogo pomeniti ne samo v francoskem, ampak tudi v evropskem in svetovnem merilu.

(SREČANJA)

Jean Jacques Maritain je napisal novo delo in mu dal naslov "La paysan de la Garonne". Z zasidranostjo v zemljo poziva kot neotomist k zvestobi naukom Tomaža Akvinca. Skozi vse strani se razlega klic:

Nolite confirmari huic saeculo — Ne udinjajte se našemu stoletju...

Konformizem je smrt za vsako kulturno ustvarjanje. Kdor se pri delu ustavi le za hip, se bo sicer še verjetno živ mogel povzpeti v poveljnost kipa na spomeniku ali pa ga bodo pozvali v prvo akademijo, toda miru za seboj ni pustil, ker ga sam v sebi ne bo več imel. Obstal bo le, kdor ne bo prisegal na čas okoli sebe, kdor se bo odrekel komodnosti tekanja s časom v strahu, da bo čas šel mimo njega...

Sodobna slovenska kulturna in splošna narodna problematika je polna pozivov in ukazov za vdinjanje dnevnim geslom. Gospodarji časa se obnašajo in nam naznanjajo, kakor da smo s slovenstvom že na koncu poti, prave cilje naše narodne bodočnosti pa proglašajo za utopijo. Malodušnost bi baje morala biti srčika našega značaja. Toda enciklopedistov je bilo komaj kaj več kot za šako, romantikov ni bilo mnogo več, toda preobrazili so svoj in naš čas.

Preteklih dvanajst stoletij je slovenski narod obstal, ker se ni strašil tegob in težav. Bežal je pred lažjo in se reševal, ker ni veroval v konformizem in njegove diagnoze. Rešil se je v svoje poslanstvo, ker ni veroval v lagodnost trenutnih programov ali receptov. Sodoben je, kdor je hkrati že korak pred sodobnostjo, ki ga lovi, in se ne meni za njene prestole.

R. J.

POJASNILO K POJASNILU

Ob razpisu literarne nagrade Slovenske kulturne akcije za leto 1965 (dvajsetletnica smrti Narteja Velikonje) je avstralski Vestnik objavil anonimni napad na SKA, ker je bil nagradi dodan pokojnega pisatelja naslov. Avtor je segel po hudih očitkih proti Velikonji, nakar so potem še drugod dajali duška zameri, da je SKA izbrala za nagrado „politično ime“. Pisatelj sin dr. Jože Velikonja je poslal tržaški Mladiki (jan.-feb. 1967) dopis z gornjim naslovom, kjer brani ime svojega očeta pisatelja. Iz tega dopisa v izvečkih posnemamo:

„... Doslej sem o svojem očetu napisal le nekaj strani za uvod v zbirko novel, ki jo je pred desetimi leti izdala Slovenska kulturna akcija. Še mnogo več bi se dalo napisati o njem, ne v obrambo ali zaradi debate, bolj v pojasnilo. Kulturni molk in neinformiranost sta marsičesa kriva. Detela bi kot človek, ki se ubada z literaturo, moral o Narteju Velikonji nekaj več vedeti, preden se loti pisati o njem. Na Dunaju bi se o njem lahko poučil. Viri in dela so tam dostopna. Naj njega in brave opozorim na nekaj teh del, četudi si zaradi osebne prizadetosti ne lastim objektivne sodbe. — Literarno delo Narteja Velikonje ima svojo srčiko v novelah in črticah, napisanih v njegovih dunajskih letih 1912-1918 ter v prvih letih po vojni... Literarno vrednost je takrat ocenil Ivan Grafenauer in jim dal ceno... Literarna pomembnost je tudi v mentorskem delu, ki ga je med prvo vojno na Dunaju živel Narte Velikonja opravljal s svojimi literarnimi prijatelji in kolegi, med drugimi Majcnom, Izidorjem Cankarjem, Remcem, Lovrenčičem ter kasneje z mlajšimi kolegi okrog Mentorja. Večji del dokumentov tega dela je bil v korespondenci, ki je žal izginila v vevški papirnici leta 1946. Novotarstvo, ki ga je moj oče začel tudi na literarnem polju, je razvidno predvsem iz njegovih ocen in komentarjev v Zori, Dom in svetu. Mentorju, enako iz njegovih kritičnih ocen gledaliških predstav, ki jih je pisal za Slo-

venca pred Koblarjem, končno tudi v dvehletnem življenju Ilustracije, ki jo je urejal... Moj oče ni bil enak Cankarju ali Župančiču, vendar dovolj pomemben, da je bil sprejet med člane PEN-kluba kljub svojemu političnemu prepričanju, ki je žal igralo dokajšnjo vlogo pri sprejemanju kandidatov. — O političnem delu mojega očeta med vojno imajo pač različni ljudje različno mnenje. On sam ni hotel biti politično angažiran, a se ni bal povedati in braniti svojega mnenja. Da je bil jasan in odločen nasprotnik komunizma, mu lahko kdo zameri, drugi mu štejejo v čast. Da je to mnenje javno povedal, predvsem po radiu, in ga tudi zapisal, o primernosti tega lahko vsakdo sodi po svoje; dejstvo pa ostane, da je to svojo odločnost in odkritosrčnost plačal z glavo on sam. Doslej se mi ni posrečilo ugotoviti, če je zaradi njega poleg njegove družine še kdo drug trpel direktno škodo. Indirektno pač vsakdo, ki mu je kakorkoli dal prav. — Detela v Mladiki trdi, da moj oče 'politično ni častno zastopal slovenskega naroda'. Anonimni članek v avstralskem listu je bil preciznejši z obtožbo in sodbo o 'proti ljudskem in nemškutarskem' stališču. Moj oče si nikdar... ni prisvajal političnega mandata... V kolikor je bilo njegovo delo med vojno politično, je bilo omejeno na govore in članke. Niti delo z Zimsko pomočjo ni bilo politično kaj več kot kakršno koli administrativno delo... Samo neinformirani lahko trdi, da je Zimska pomoč delila 'od Hitlerja sprejeto miloščino'. — Če naj imamo dialog, naj ta sloni na poznanju in precejevanju, namesto, da se naslanja na vtise, sumnje, predvsem pa na nepoučenost. Žal mi je, da tega nisem utegnil doslej dovolj prispevati k skopi literaturi o mojem očetu, ker sem pač preveč zavzet, da si ustvarim lastno ime v znanstvenem svetu, žal, ne slovenskem. Nisem se hotel spuščati v polemike z anonimnim tožnikom, a ker je bilo avtorstvo odkrito, ter dobilo odmev tudi v Mladiki, prosim prijatelje urednike, da mi dajo v reviji prostor za odgovor. — J. Velikonja.“

VIDMARJEVI GLEDALIŠKI NAPOTKI

Josip Vidmar piše v „Delo“ gledališko kritiko in 15. februarja je moral poročati o premieri drame „Žeja in lakota“, delo sodobnega avantgardnega francoskega (po rodu je Romun) pisatelja E. Ionesca. Gre za takozvano antidramo, ko se pod simboli in vzdušjem oblikuje skozi navidezno grotesknost nedejavnosti pravo notranje razpoloženje in dogajanje tragike sodobnega človeka. Že za uvod nove Vidmar, kako mu je: „Ne morem in ne morem se pripraviti k priznavanju in tem manj k občudovanju sodobnega simbolizma, ki sta ga polni moderna drama in antidrama...“ Seveda: pripravil se je na prijeten estetski „tarok“, na ga je hotelo potegniti za seboj v brezna poezije, kamor njegove s skalami pozitivizma obremenjene noge več ne morejo. Ko potem človek bere nadaljnjo njegovo razlago moderne drame, se človeku zazdi, da bere kritiko, kakor sta jih pred desetletji pisala o Cankarjevih dramah v takratnem Domu in svetu Evgen Lampe in Leopold Lenard... Sicer uprizoritev samo pohvali, posebno še nosilce glavnih vlog, ob koncu pa se vrne v svoj že skrhan esteticizem in pove: „Ob zaključku ponovno: nikakor nisem prepričan, da je ta igra pridobitev za naš repertoar. Delo ni bog vedi kako novotarsko, še manj pa je pomembno. Mislim, da nam je bilo komaj potrebno za informacijo o sodobni dramatik. Prav tako mislim, da ne predstavlja artistične obogatitve za naše gledališnike in ne umetniškega doživetja za naše občinstvo.“ (Če bi J. V. prinesel te besede v blagopokojne „Novice“, bi gospod Bleimeis pripisali oceno: Tako je!) — Še pred premiero Ionesca pa se je J. V. na podoben način spopadel s prvencem Petra Božiča „Dva brata“, ki ga je SNG

postavilo na oder v režiji Zv. Šedlbauerja. Za Božiča pravi, da je napisal „zunanjost podoba, ki sodi med povsem samovoljne in nekako za silo skrpane simbolične aranžmaje... Smisel te igre, ki je nekakšno absurdno zmišljena nazovi-groteska, kajti tudi groteska je sama v sebi zakonita tvorba, je soočenje monkonformizma s konformizmom med našo mlajšo in z literaturo se spogledujočo inteligenco tako žalostno obrabljen in umsko tako skromen...“ (Vidmarju pač ne prija, da se danes pisatelji zlasti za železno zaveso rešujejo v grotesko in simbole [Slavomir Mrožek v Varšavi], to je v nekonformizmu, da vsaj na tak način povedo svoj: ne.) Po vsej sicer dobrovoljni sodbi o izvedbi na koncu spet približe: „Vprašanje, ali ima smisel taka dela uprizarjati in tratiti zanje igralske energije kljub sorazmerno dobro tekoči predstavi, ostane. Kdo ima kaj od take dramatike? Občinstvo, ki hoče doživljati? Igravci, ki naj bi svoje moči uporabljali za predstavljanje značajev in njihovih usod, ne pa za fingiranje takih ali drugačnih simbolov? Literatura? Sama vprašanja brez zadovoljivih odgovorov. (Za take kritike je pač edino opravičilo, da izhajajo v uradnem političnem glasilu slovenske komunistične stranke.)

CASTROVA INTERPRETACIJA DIALOGA

Londonski Tablet (28. I. 1967) objavlja: „Radijska postaja v Havani je socialiste, komuniste in ostale revolucionarje v čilu opozorila na nevarnosti dialogiranja s katoliki. Kubanska radijska postaja svari, da skuša Cerkev podminirati komunistično doktrino kot 'trojanski konj'. Po takšnih dialogih med

Cerkvijo in komunisti so nekateri levičarji že prešli med buržuje. Ker je komunizem po drugi svetovni vojni zelo napredoval, je Vatikan začel organizirati 'podtalna gibanja' na Poljskem, v Češkoslovaški in drugih deželah. Ker se metoda svete vojske proti komunizmu ni obnesla, se je Vatikan drugače odločil in sicer za pot sporazumevanja. Od tedaj naprej se katoliški vpliv v revolucionarnih organizacijah veča in se je vrnil prav v 'naročje vojskujočega se komunizma'. Radijska postaja v Havani je svoje svarilo južnoameriškim komunistom zaključila z besedami: 'Kdor se bo podajal v dialog, bo dokazal, kako je poln naivnosti in borbi, ki sloni na ideoloških temeljih.'“

— Na ljubljanski univerzi so v februarju priredili seminar Šola in religija. Za učitelje na osnovnih šolah so bila predavanja z naslednjimi naslovi: Jugosl. komunistično in delavsko gibanje in religija; Različni koncepti ateizacije v teoriji in praksi socialističnih dežel; Religija in cerkev v teoriji in praksi italijanskih komunistov; Katoliški socialni nauk; Katoliška politična doktrina; Razvoj odnosov med državo in cerkvijo v Jugoslaviji; Sodobna katoliška filozofska in humanistična misel; Nekateri problemi pouka temeljev socialistične morale; Šola v socialistični družbi; Religija in cerkev; Religiozna situacija v industrijsko razvitih deželah; Mesto in vloga 2. vatikanskega koncila v procesu prilagajanja cerkve sodobnemu svetu. Na tečaju je bilo 65 učiteljev, predavali so organizatorji in profesorji filozofske fakultete. Imen niso objavili.

ZA TISKOVNI SKLAD GLASA so darovali: *č. g. N. N.*, Buenos Aires, 100 pesov; *g. Ivan Trtnik*, Buenos Aires, 200 pesov; *g. J. Zakrajšek*, San Justo, 100 pesov; *N. N.*, Rosario, 500 pesov; *g. N. N.*, Hurlingham, 1000 pesov; *č. g. Rudolf Hanželič*, Dolores, 1000 pesov; *č. g. Gabriel Arko*, Ciudadela, 300 pesov; *g. Franc Homovec*, Lomas del Mirador, 500 pesov; *č. g. Janez Malenšek*, Huanguelen, 300 pesov; *ga. Martina Čerňič*, Villa Ballester, 400 pesov; *g. Rajmund Kinkelj*, Castelar, 300 pesov; *g. N. N.*, Bs. Aires, 207,50 pesov; *g. Roman Rus*, Rim, 500 lir; *g. prof. Vladko Kos*, Rim, 500 lir; *p. Odilo Hrnčič*, ofm, 2 dolarja; *č. g. Stanko Boljka CM*, Toronto, 4 dolarje; *dipl. ing. Bogdan Dolenc*, Nemčija, 20 DM; *ing. Racman*, Nemčija, 3 DKM; *g. Jože Rozman*, Finska, 5 FMK; *g. Franc Mihelič*, Avstrija, 100 šilingov; *g. Peter Mohar*, Avstrija, 140 šilingov; *g. Stefan Felbar*, Avstrija, 40 šilingov; *č. g. Jakob Fatur*, Avstrija, 100 šilingov; *ga. Dari Strmšek*, ZDA, 10 dolarjev; *ga. N. N.*, Hurlingham, 500 pesov.

— Slovensko gledališče v Torontu je dne 18. februarja 1967 na župnijskem odru uprizorilo KRST PRI SAVICI, ki ga je spisal pr. Prešernovi pesnitvi Zorko Simčič. Vprizoritev je bila uvod v letošnje proslave tisočletnice pokristjanjenja Slovencev. Izvedbo je vodil Vilko Čekuta, ples Ciril Sovšak, petje Petek Čekuta. Glavne vloge so podajali Mirjam Čekuta (Bogomila), Bogo Avsec (Staroslav), Peter Čekuta (Črtomir), Marjan Resnik (Gojmir), Ciril Sovšak (Valjhun). Igro so ponovili 26. marca 1967 v New Torontu.

— Goriški Katoliški glas (let. XIX, št. 5) je donatiral iz Glasa SKA drugi del članka Božidarja Finka in ga dal na uvodno mesto pod naslovom: Ali cerkev komunizma ne obsoja vse? Goriški urednik je članek opremil s podnaslovom: Cerkev se poniža, a ne ukloni, in: Smisel komunističnega popuščanja.

— Umrli je dne 28. februarja v Murski Soboti pesnik Griša Koritnik, eden najbolj plodovitih slovenskih prevajalcev iz angleščine. Na koncu svojega življenja — umrl je v 80. letu starosti — se je moral preživljati kot profesor angleščine na murskosoboški gimnaziji. Rodil se je 11. 3. 1886 v Polhovem Gradcu pri Ljubljani. Pesniško se je začel udeleževati vzporedno z moderno, vendar pa njegovo izvirno delo ni obilno; največ ga je v Ljubljanskem zvonu. Težišče njegovega opusa je v prevodih iz angleščine, in je že leta 1929 izdal zbirko Listič iz angleške lirike, in dve leti kasneje Stare angleške pesmi. Vsega je prevedel 15 knjig, vendar so glavna dela: Kipling, Kim, in Zakaj - zato; J. Conrad, Tajfun in Mladost, ter znano delo Melvilla, Beli kit. Mnogo prevodov je izšlo v obliki podlistkov v Slovenscu, saj mu je bil kar sosed, ko je tik ob oglu Zmajskega mostu imel utico-trgovino z dežniki. Dežniki so pač več nesli kot pa slovstveno delo...

— Münchenska založba Südosteurop. Verlag (last dr. R. Trofenika) izdaja v zbirki Litterae Slovenicae študije o slovenskem slovstvu in publikacije iz slovenske literarne zgodovine. Kot 2. zvezek je izšlo v knjižni obliki v tej zbirki predavanje dr. Antona Slodnjaka, ki ga je imel kot gost münchenske univerze v poletnem semestru 1966 na filozofski fakulteti univerze Ludvika Maksimilijana. Naslov predavanja je bil: Slovenska lirika - pregled. Nemško besedilo obsega 32 strani, med tekst pa je vpletena obilica reprodukcij od Stiškega rokopisa do prve strani Pesmi štirih, ki je iz-

Moskva postaja v zadnjem času prava Meka za mednarodna znanstvena zborovanja. V preteklem poletju 1966 se je v sovjetski prestolnici vršilo kar pet takih zborovanj: oceanografov, kristalograf, mikrobiologov, psihologov in matematikov. Udeležba, zlasti tujih znanstvenikov, je pri teh kongresih navadno izredno velika, kar seveda soveti z navdušenjem razlagajo kot zanimanje tujcev za SZ in za sovjetsko znanost. Brez dvoma ima to zanimanje veliko vlogo pri udeležbi. V glavnem gre za čisto navadno radoznalost ljudi, katerim je bila SZ še do nedavnega zaklet dežela, do katere so lahko prišli samo izbranci, danes pa je odprta in dostopna komu koli.

Ti mednarodni kongresi so v glavnem precej dobro pripravljeni in spretno organizirani. Seveda se pripetijo nerodnosti, nad katerimi se tujci radi spotikajo. Na kongresu mikrobiologov je baje vladala precejšnja zmešnjava: referati niso bili podani ob določenem času in nedostajalo je tolmačev. Kar je tuje udeležence posebno razjarilo, je bil nastop sovjetskega političnega zastopnika, ki je v pozdravnem govoru pozval člane, naj se pridružijo v obsoji ameriškega napada v Vietnamu. Za kongres oceanografov je bilo določeno, da poseti SZ ameriška znanstvena oceanografska ladja. Toda v zadnjem trenutku so sovjetske oblasti obisk prepovedale. Na kongresu psihologov je tudi prišlo do politične nevšečnosti. Pri otvoritvi je govoril V. P. Eljutin, minister za višjo izobrazbo, ki je pozval kongresnike, naj si prizadevajo, da se ameriška agresija v Vietnamu konča. To je takoj izzvalo reakcijo. Mednarodna zveza za psihološke vede (IUPS), ki mednarodne kongrese pravzaprav pripravlja, se je takoj sestala in izglasovala sledeč sklep: „Gostiteljno udruženje bo napravilo potrebne korake, ki naj zagotove, da se politične zadeve ne vnašajo v svečanosti in v družabne prireditve, ki so del kongresa.“ Treba je pripomniti, da so navadno politiki tisti, ki povzročajo take in podobne neokusnosti. Kar se tiče sovjetskih znanstvenikov, je bilo mnenje mnogih tujcev in moj osebni vtis je, da so izredno korektni, prijazni in nepolitično družabni. Spominjam se prizora, ko se je pri neki diskusiji med psihološkim simpozijem dvignil mlad sovjetski človek in prosil predsednico simpozija, ki je bila Rusinja, za dovoljenje, da bi smel nekaj pripomniti o problemu svetovnega miru. Predsednica ga je neusmiljeno zavrnila, češ da njegove pripombe ne spadajo v področje obravnavanega vprašanja.

Osemnajsti mednarodni kongres psihologov, ki se je vršil od 4. do 11. avgusta 1966 je bil zanimiv iz raznih razlogov. Prvič se je tak kongres vršil v komunistični državi in prvič tudi v slovanski državi. Mednarodni kongresi so se začeli 1889 v Parizu, komaj deset let po rojstvu znanstvene psihologije. (Navadno se smatra za uradni začetek empirične psihologije leto 1879, ko je W. Wundt ustanovil prvi psihološki institut pri univerzi v Leipzigu.) Kongresi se sedaj vršijo vsaka tri leta. Predzadnji je bil v Washingtonu in se ga je udeležilo le kakih 1900 znanstvenikov. Takrat so soveti prinesli predlog, naj bi se prihodnji vršil v Moskvi. Sovjetski psihologi so se šele pred kratkim strokovno organizirali in priključili mednarodni zvezi. Prvič so nastopili l. 1960 na kongresu v Bonnu. Poleg kongresov psihologov se vršijo še mednarodni kongresi uporabne psihologije, ki so manjši po obsegu in po menu. Začeli so se v Ženevi 1920. Zadnji, petnajsti, se je 1964. vršil v Ljubljani. Med najbolj znanimi je XIII., ki se je vršil v Rimu 1958; ob tej priliki je Pij XII. imel znamenit govor o razmerju med psihologijo in religijo.

Udeležba pri XVIII. kongresu v Moskvi je bila rekordna: obsegala je okoli 4500 ljudi iz 44 držav. Med velikimi narodi ni bilo Kitajcev: komunisti se kongresu niso hoteli udeležiti, demokratični Kitajci pa niso dobili vizuma. Sovjetov je bilo seveda največ, kakih 1.000. Takoj za njimi so prišli Amerikanci, katerih je bilo približno 800. Zasledil sem nekaj Jugoslovancev iz Beograda. Nisem mogel ugotoviti ali je bilo kaj slovenskih zastopnikov iz Ljubljane. Vsaj Belgrajčani niso ničesar vedeli.

Gmotna oskrba je bila v glavnem dobra, dasi se je opazilo, da soveti nimajo izkušnje pri oskrbovanju velike množice tujih gostov. Prvič ni bilo dovolj hotelov in mnogi gostje so morali stanovati po akademskih spalnicah. Tako ogromno mesto kot Moskva ima le kakih 30 dobrih hotelov za tujce. Trenutno dokončujejo veliki kanski hotel Rusija v bližini Kremlja, ki bo imel prostora baje za 2000 ljudi. Drugi vzrok težav pri oskrbi tujcev je stroga centralizacija vseh postrežb pri Inturistu. Niti taksija si tujec ne more naročiti, da bi ne šlo preko Inturista, ki ima seveda svojo poslovavnico v vsakem večjem hotelu. Radi tega je precej zmešnjave in pomet. Najhuje je, ko vam odkažejo napačen hotel, kot se je zgodilo meni. Porabil sem pol dneva, da sem prišel do hotela, ki mi je bil odločen.

Zborovanje se je začelo v dvorani kongresov v Kremlju. To je nova, lepa moderna zgradba, dokončana 1961, kjer se navadno vršijo kongresi sovjetske komunistične partije. Pravo delo kongresa pa se je vršilo na moskovski univerzi. To univerzo je ustanovil 1755 slavni ruski književnik in znanstvenik Mihail Lomonosov. Staro poslopje v bližini Kremlja še vedno stoji in služi danes raznim filozofskim in socialnim fakultetam. Leta 1953 so zgradili na Leninskih gričih preko reke Moskve nov del univerze v znanem stalinsko-gotskem slogu, ki je tako značilen za povojno Moskvo. Ta del univerze, ki obsega samo matematične in prirodopisne fakultete, le krasen 31-nadstropni nebotičnik z nešteti predavalnicami, laboratoriji in spalnicami za akademike; baje obsega vsega skupaj kakih 45 tisoč lokalov.

Delo kongresa je bilo razmешeno preko pet dni in je obsegalo 37 simpozijev in 9 tematičnih sej in 3 večerna predavanja, na katerih so govorili Rus Smirnov, Švicar Piaget in Amerikanec Miller. Poleg tega so kazali znanstvene filme, prirejali znanstvene izlete, obiske znanstvenih ustanov in razstave znanstvenih aparatov in knjig. Zanimivo je, da je bilo na razstavi psihološke literature vse polno knjig v raznih jezikih (celo v razbeškem), toda niti ene ameriške psihološke knjige.

Ko se je to omenilo sovjetom, so se le kisló nasmehnili in pristavili, da najbrže knjige niso dospele do časa.

Kakšna je bila tematika kongresa? Glavni poudarek je bil na fizioloških problemih, ki igrajo važno vlogo pri oblikovanju in razumevanju človeške osebnosti. Več kot polovica simpozijev se je direktno bavila s podobnimi vprašanji. Med drugim so obravnavali te predmete: pomen pogojevanja (conditioning), biokemična podlaga človeškega vedenja, psihofiziologija nagonov, pomen čelnih možganskih delov pri naravnavanju vedenja, elektrofiziolóski korelati vedenja, biološka podlaga spomina, matematični modeli vedenjskih procesov ip. Ta snov je čisto v skladu s glavnimi tokovi ameriške in sovjetske eksperimentalne psihologije in tako so se Amerikanci in Sovjeti kar dobro razumeli. Ni mogoče zanikati, da so izsledki na tem področju izredno zanimivi in pomembni za razumevanje človeka. Zdi se celo, da smo na pragu zelo važnih odkritij, npr. pri proučevanju spomina in emocij. Splošno zanimanje je vzbudil kratek film, ki ga je pripravil in predložil ameriški psiholog Delgado. Film prikazuje bikoborbo. V trenutku, ko se bik zažene v torera in je na tem, da ga nabode na rogove, se nenadoma ustavi in postane krotak. Kaj se je zgodilo? Torero je psiholog, ki raziskuje možganska središča za urejanje živalskih čustev. V bikovih možganih je električna igla, ki kontrolira „središče besnosti“. Električno draženje tega središča spremeni najbolj divjega bika v ovčico.

Ta dognanja na psihofiziološkem področju si seveda vsakdo lahko razlaga po svojem svetovnem nazoru. Materialistu so samo nov dokaz o gmotnem bistvu človeka. Za kristjana pa so le novo potrdilo o tesni povezanosti med telesom in duhom.

Le nekaj simpozijev se je ukvarjalo z drugimi psihološkimi področji kot npr. s problemi duševnega razvoja osebnosti in s problemi socialnih in kulturnih vplivov na osebnost. Pri enem teh simpozijev je prišlo do zanimivih debat med sovjetskimi in zapadnimi psihologi. Ko so razpravljali o činiteljih, ki imajo odločilno vlogo pri oblikovanju človeške osebnosti, so zapadnjaki poudarjali bolj vpliv družine, medtem ko so sovjeti poudarjali kolektiv. Vsi so se zedinili o pomenu moralnosti za razvoj otroka in mladostnika. Ko pa je nekdo pripomnil, naj bi definirali svoj pojem moralnega vedenja, so se takoj pokazale važne razlike. Za zapadne psihologe ni moralnosti brez elementa osebnega, svobodnega odločevanja. Za sovjete pa je moralnost v zavestni skladnosti in prilagoditvi družbenim zahtevam in pravcem. Pri nobeni drugi razpravi nista prišla oba svetovna nazora do tako jarknega nasprotja, na eni strani svoboda človeške osebnosti, na drugi pa zahteve modernega kolektiva. Zahodni psihologi so bili voljni priznati, da mora biti resnica nekje med obema skrajnostima, sovjeti pa so previdno molčali.

Kongres je bil zanimiv tudi z negativnega stališča: zaradi problemov, katerih se ni dotaknil. Le-ti so povečini taki, da se sicer obdelujejo na drugih kongresih, a niso sovjetom všeč, zato so se tukaj opustili. So pa nekako „bodli v oči“ po svoji odsotnosti.

1. Na vsakem kongresu je vsaj en simpozij, ki obravnava razmerje med psihologijo in humanističnimi vedami, kot so religija, filozofija, umetnost, literatura ip. Spominjam se, da so ta razpravljanja na mednarodnem kongresu v Washingtonu vzbudila izredno zanimanje. Sovjetski želodec takih razprav ne prenese. Ko so pred leti sovjeti poročali o kongresu v Bonnu, so se norčevali iz referatov o religiozni psihologiji.

2. Drugi tabu, katerega se je kongres izogibal, je bila psihoanaliza. Sovjetska psihologija tudi Freuda ne more prebaviti, in sicer iz raznih razlogov. Za sovjete Freud premalo poudarja važnost družbenih činiteljev pri razvoju človeške osebnosti, polagajoč večje važnost na prirojene nagone. Drugič je sovjetsko pojmovanje človeka izrazito racionalistično s poudarkom na razumnosti, smotrnosti in zavestnosti. To se ne da vskladiti s Freudovim pojmovanjem, po katerem je človek lutka iracionalnih in nesvetnih podtalnih sil. Tretji razlog za odklanjanje psihoanalize je pretirano vrednotenje spolnosti (libido) kot najvažnejšega gibalnega človeškega vedenja. Tak pojem spolnosti ni v skladu z marksističnim poudarkom na racionalnih in svestnih vrednotah. Poleg tega pa je v sodobni Rusiji še vedno veliko puritanskega zadržanja do spolnosti, ki je bilo tako značilno za staro Rusijo. Treba je priznati, da imajo vsi ti pomisleki glede psihoanalize precejšnjo objektivno veljavo.

3. Tretji predmet, o katerem se na kongresu ni razpravljalo, je testologija ali nauk o psiholoških testih, ki so tako značilni za zapadno psihologijo, posebno anglosaksonsko. Do leta 1936 so bili testi zelo razširjeni tudi v SZ. Leta 1936 pa je KP izdala zloglasen ukaz, s katerim se testologija strogo prepoveduje kot eden izmed malomeščanskih trikov, s katerim kapitalisti zaslužujejo proletarijat. Ta obsodba temelji na napačni podmeni, češ da testi nujno predpostavljajo dejstvo, da so vse človeške zmožnosti prirojene in zato nespremenljive. Kapitalisti uporabljajo teste, ker hočejo tako dokazati, da so proletarci po prirojenosti umsko nižji in manj vredni. Danes ni pametnega psihologa, ki bi trdil, da so umske zmožnosti nespremenljive in odtegnjene razvoju. Sovjetom se to ne da dokazati, ker je nauk o testih že prevzel barvo politične dogme. A dasi o testih ne govorijo, se jih le pridno poslužujejo, npr. pri treniranju kozmonavtov. So znaki, da ni daleč čas, ko bo anátéma zoper teste ali preklicana ali pa pozabljena.

4. Tako se je zgodilo s socialno psihologijo, ki je bila dolgo časa pod uradno anatemo in je šele pred kratkim prišla do milosti priznanja. Kljub temu ji je bil odmerjen le ozek prostor pri bogatih mizah kongresa. Socialna psihologija proučuje človeka v odnosu do sočloveka in raznih socialnih pojavov človeške družbe. Pri sovjetih je dogma, ki pravi, da so vse, kar se pametnega da povedati o človeški družbi, že povedali Marx, Engels in Lenin. Zakaj so nenadoma dovolili razpravljanje o socialni psihologiji, ni povsem jasno. Čuti se, da so v zadregi: ne vedo, kako bi jo točno definirali in kaj bi z njo počeli. Da bi znanstveno raziskovanje na tem področju privedlo do izdelkov, ki niso v skladu z marksističnim nazorom (ako bi se npr. komu zaželelo raziskovati razpoloženje mladine do religije ali KP) ni nevarnosti, ker je znanstveno raziskovanje strogo pod nadzorstvom višjih državnih ustanov, kot so univerze in akademije znanosti.

(Dalje na 8. strani)

šla v Ljubljani 1953 in so v njej sodelovali Kajetan Kovič, Ciril Zlobec, Janez Menart in Tone Pavček. Preseneča, da predavatelj ni niti z besedico omenil pesniških stvaritev izven Slovenije po letu 1945, dasi omenja dela, ki so v demovini izšla leta 1965 in 1966: Franci Zagoričnik, Agamemnon, 1965; in Tomaž Šalamun, Poker, 1966. Nekoliko podrobnejši je nri prikazovanju generacij križarjev in podaja temelje revije Križ na gori, vendar sta zanj glavna predstavnik v liriki tega rodu Edvard Kocbek in Božo Vodušek. Med pesnike, ki v slovenski liriki tik pred drugo svetovno vojno nastopijo kot pravi val poznega ekspresionizma, je postavil v prvo vrsto Jožeta Udoviča, Ceneta Vipotnika in Franceta Balantiča ter navaja ob njem samo pesniško zbirko V ognju groze plapolam, ki je izšla v Ljubljani 1944. Oznaka pesnika, dobesedno prevedena iz nemščine, se glasi: „Razglabljaajoči metafizik in žareči erotik Balantič, ki je večinoma pesnil v obliki sonetov in sonetnih vencev, je hotel viharne izmenjalne igre svojih verskih in erotičnih impulzov premagati z najstrožjimi literarnimi oblikami. Padel je v vojni na tisti strani, s katero ga je vezalo najbrž samo priateljsko čustvo, in sicer še prej, predno je izšla že urejena zbirka lirike. Tako so njegove pesmi izšle šele po njegovi smrti in je izdajo oskrbel njegov življenjepisec in zadnji urednik revije Dom in svet, pesnik Tine Debeljak, in sicer z naslovom V ognju groze plapolam, z letnico 1944“. Slodnjak sadov slovenske lirike v zamejstvu ne omenja, dasi jih je mnogo izšlo v knjižni obliki, pa se prikrito opravičuje, ko pravi: „Drugič pa moramo podčrtati, da se poleg omenjenih protagonistov v slovenski liriki udeležujejo še mnogo talentiranih lirikov, več kot v prejšnjih dobah, dasi morajo ali namenoma ali prisiljeni ostajati v ozadju glavnega liričnega dogajanja.“ (Tudi Slodnjaku je bila na ljubljanski univerzi odvzeta stolica slovenske književnosti, ko je v Berlinu izšla njegova knjiga o slovenskem slovstvu, v kateri so navedeni pisci, ki ljubljanski cenzuri niso bili povšeči.)

KRALJESTVO BOŽJE 1966 je izšlo. To je že 23. letnik in izdalo ga je Apostolstvo sv. Cirila in Metoda, uredila pa dr. Stanko Janežič in dr. Janez Vodopivec in opremil Avrelj Lukežič. Obsega 178 strani in prinaša 19 ilustracij. — Vsebina: Sədovi koncila za edinstvo med kristjani (J. Vodopivec), Božje kraljestvo v dogmatični konstituciji Luč narodov (F. Perko). Ob odloku o ekumenizmu (S. Janežič), Nekaj opomb k odloku o katoliških vzhodnih Cerkvah (I. Žužek). Preklic izobčenia med Rimom in Carigradom (sj), Obisk nadškofa Ramsava pri papežu Pavlu VI. (J. Vodopivec). Prošnja k Janezu XXIII. (A. Markuža). Josip Juraj Strossmayer (S. Brajša), P. Leopold Mandić, apostol krščanske edinstva (A. Kosmač). Katoliška področja cirilmetodijske slovansko-krščanske dejavnosti (A. Koren), Dve izjavi o evharističnem kultu krščanskega vzhoda (A. K.), Na razvalinah makedonske unije (F. Sodja), Misli s potovanja po Atosu in Makedoniji (A. Koren), Pogled v preteklost in sedanjost srbske pravoslavne Cerkve (F. Perko), Branko Radunović, apostol krščanskega optimizma (M. Živic), Od vzhoda do zahoda (Ekumenska kronika). — Zbornik vsem prav iz srea priporočamo, asj veje iz njega toliko optimizma in koncilске dinamizma. Naklada za prodajo bo v nekaj tednih prišla. Na razpolago bo tudi v pisarni SKA, Ramón L. Falcón 4158.

Umrava Slovenske kulturne akcije sporoča, da ie prvi del Mauserjeve trilogije LJUDJE POD BIČEM popolnoma razprodan. Razprodani so tudi vsi izvodi pesniške zbirke FR. BALANTIČA. Naglo se krči že tudi zaloga drugega in tretjega dela Mauserjeve trilogije. Vabimo vse, da pohite z nakupom, če žele imeti trilogijo celotno.

Vinko Brumen

ISKANJA

Zbirka esejev — okr. 260 strani

(Delo je prejelo Velikonjevo literarno nagrado za leto 1965.)

SENZACIJA:

MARITAIN

— Trenutno je največja senzacija na francoskem knjižnem trgu delo Jacques Maritaina "Le paysan de la Garonne". Napisal jo je v svojem zatišju pri malih bratih Charlesa de Foucaulda v Toulousu, kamor se je umaknil star nad osemdeset let po smrti svoje žene Raisse. Založnik je za prvo izdajo dal natisniti najprej 4000 izvodov, med tem pa je krožilo že mnenje, da knjige pač nikdo ne bo kupil, ker velja Maritain za „težkega“ avtorja. Ko pa sta navdušeni poročili o knjigi napisala François Mauriac in Jean Guittou, je bila naklada v nekaj dneh razprodana, nakar so pripravili takoj drugo v višini 25.000 izvodov, in te dni je sledila že tretja izdaja s 50.000 izvodov. Maritain je bil med začetniki neotomizma, vendar sedaj v knjigi nujno poziva, da naj se tomišči premaknejo od Tomaževih spisov v 13. stoletju na naš čas, pri tem pa je kritičen do nekaterih trditev Teilharda de Chardina, zlasti o njegovih sodbah glede izvirnega greha in o angelih. Pristaši T. de Chardina pa že odgovarjajo, da je bil de Chardin pač samo etnolog, ker je sam večkrat ponovil v svojih spisih, da ni filozof. V obravnavanju de Chardinovih nazorov Maritain spet opozarja na trdnost naukov sv. Tomaža, ki ob de Chardinovih spisih zažare v še močnejši luči. Angleški kritik Speaight ugotavlja, da so pristaši de Chardina zaradi Maritainovih opomb razočarani. Mauriac in Guittou pa sta Maritainovo delo pozdravila z besedami: „To je knjiga, ki smo nanjo vsi čakali.“ Robert Speaight tudi vprašuje v *Tabletu* (1. II.), zakaj ni londonska televizija dodala še vpraševavca-katolika, ko je priredila simpozij med petimi udeleženci, ki so sodelovali pri posebnem študijskem dnevu o de Chardinovih teorijah; vprašanje bi se moralo glasiti: „Ali se je Kristus učlovečil, umrl na križu in vstal od mrtvih zato, da bi vsakogar izmed nas odrešil pred osebno katastrofo, ali pa je vse to bilo samo zaradi tega, da bi Kristus rešil razvojno teorijo, ki je sicer že pod nadzorstvom znanstvenikov? Ali je Teilhard de Chardin mislil, da je oboje eno in isto?“

IZID STARE ŽAVEZE V MOSKVI

Po oktobrski revoluciji leta 1917 se je prvič zgodilo, da je izšel prevod Stare zaveze v moskovski Državni založbi. Knjigo je pripravil Poljak Kosibowski in je besedilo posneto po katoliškem besedilu svetega pisma. Knjiga obsega 450 strani in dodanih je mnogo reprodukcij Michelangela, Rafaela, Boticelella, Rembrandta in Dürerja. Toda v uvodu opozarja Kosibowski, da je celotno besedilo „skupek legend in ponarejenih zgodovinskih dokumentov“. Prva naklada je zajemala 100.000 izvodov in je bila v nekaj dneh razprodana.

SPOMINI SRBSKEGA DIPLOMATA

Za srbsko književnost in za slovstvo sploh bo gotovo velik dogodek izid Spominov srbskega diplomata Cnjevskoga, ki je pred letom 1941 služboval po raznih jugosl. ambasadah po svetu — in v prvih odlomkih, objavljenih v belgrajski reviji *Savremeni*, pravi, da Hrvatov in Slovencev v diplomatski službi pravzaprav ni bilo. Spomini bodo izšli v štirih debelih knjigah in je prva posvečena dogodkom na berliski ambasadi. Miloš Crnjevski v glavnem opisuje lik in delo Živojina Balugdžića, ki je bil v Berlinu ambasador skoraj dvajset let. Dasi je bil socialist iz vrst srbskih marksistov v letih 1890-1900, je po nastopu kralja Petra I. leta 1903 postal njegov osebni prijatelj in svetovavec v zunanji politiki. Kot „dvorni socialist“ je bil poslan v Berlin, kjer je zaslovel kot ena najbolj zanimivih osebnosti v diplomatskem zboru. Še bolj pa se je uveljavil v publicistiki, ko je iz Berlina vsako nedeljo objavljali v *Politiki* na prvi strani izredno prodorno pisane analize mednarodnega položaja in jih podpisoval s črkami XYZ. Crnjevski pravi, da so bili članki dejansko Balugdžićev tedenski referat zunanjemu ministru — in belgrajsko zunanje ministrstvo jih je znalo do dna izčrpati. Sicer pa pravi C., da je bil B. „pravi pisatelj, sivolasi lepote, prijatelj žena, pismonoša kraljeve Jugosla-

vije, kot si je sam dal ime, sicer pa na pravem mestu nasajena glava z zaznavnimi tresljaji socialističnih in republikanskih motenj...“. Njegove nedeljske mednarodne kronike v *Politiki* so tiste čase mnogo prebirali tudi v Ljubljani, C. pa dodaja podatek, da jih je *Politika* pisatelju tako drago plačevala, da je z vsakim člankom zaslužil več, kot pa je znašala njegova mesečna ambasadorska plača, ki ni bila ravno majhna in se je že tedaj nakazovala v dolarjih. (Op. ur.: Verjetno je bil pod njim v Berlinu tudi kot svetnik na poslaništvu slovenski diplomat doktor Perne, ki je bil na poti do najvišjih mest v jugoslovanski diplomaciji, pa mu je nenadna smrt preneglo odsekala nit življenja.) Če je bil B. „dvorski diplomat“ do konca Aleksandrove diktature, pa se je zanj nenadno vse spremenilo, ko je prevzel regentstvo knez Pavle. Ko je za 1. maj 1936, delavski praznik, napisal priložnostni članek za prvo stran *Politike* z znanim podpisom XYZ, je vsebina kneza Pavla v toliki meri razburila, da ni bilo prepovedano pisanje samo Balugdžiću, ampak so tudi listu za stalno dali prepoved sploh še kaj objavljati izpod Balugdžićevega peresa... Belgrajska založba napoveduje izid Crnjevskoga Spominov kot „literarno - diplomatsko slaščico“.

PREŠERNOVI NAGRAJENCI V LJUBLJANI

Upravni odbor Prešernovega sklada je na seji dne 2. jan. 1967 sklenil podeliti in na slovenski kulturni praznik, to je na dan obletnice Prešernove smrti, razglasiti imeni Prešernovih nagrajencev za leto 1967 in obenem podeliti nagrade iz Prešernovega sklada.

Prešernova nagrajenca sta letos Božo Vodušek in sicer za pesniško zbirko „Izbrane pesmi“. Žirija pravi v utemeljitvi med drugim: „Lirika Boža Voduška je v slovenski poeziji že dolgo prisotna kot njen nepogrešljivi in razvojno zelo pomemben sestavni del. Osebnimi problemi pesnikovega notranjega sveta so v njej dvignjeni do tolikšne pomembnosti in so tako globoko zajeti, da se skozi nje neprestano pomikata v ospredje splošna človeška vsebina ter stanje neke generacije in epohe.“ Za pesmi po vojni pravi, da se je pesnik „v nekem smislu vrnil k univerzalnosti svoje ekspresionistične dobe, samo da na višji ploskvi doživljanja in vizije. Pesnik je angažiran soborec časa“. — Drugi nagrajenec je Maksim Sedej za slikarska dela, razstavljena leta 1966 v Moderni galeriji v Ljubljani.

Nagrade Prešernovega sklada pa so prejeli Andrej Hieng za roman „Gozd in pečina“; Kajetan Kovič za pesniško zbirko „Ogenj-voda“; Vasja Predan za knjigo kritik in esejev „Od premiere do premiere“; Vilko Ukmar za baletno kompozicijo „Godec“; Tatjana Remškarjeva za vlogo neveste v Dutilleuxovem baletu „Volk“; Ondina Otta-Klasinc za vlogo Manon v Puccinijevi operi „Manon Lescaut“; Slavko Tihec za plastiko; Floria Oblak za slikarska dela v letu 1966; dipl. ing. arh. Savin Sever za zgradbo tiskarne Mladinska knjiga; dipl. ing. arh. Oton Jugovec za zgradbo jedrskega reaktorja v Ljubljani; Aleksan-

dor Valič za vlogo Rameaujevega nečaka; Sandi Krošl za vlogo Hoedererja v Satrovi drami „Umazane roke“ in Alekseja Gornika v Cankarjevi drami „Za narodov blago“; Rudi Vavpotič za delo pri filmu „Podobe iz sanj“; Lojze Lebič za dirigentsko vodstvo zbora RTV; dipl. ing. arh. Svetozar Križaj za ureditev restavracije Rotovž; dipl. ing. arh. Jože Brumen za področje vizualnih komunikacij.

IVAN MRAK:

MARIJA TUDOR

— Ljubljanska Drama je uprizorila Ivana Mraka dramo Marija Tudor. Naši razgledi so prinesli kritiko uprizoritve in tam pravi Mirko Zupančič takoj uvodoma: „Ivan Mrak je končno prišel na oder našega osrednjega gledališča. Vodstvo Drame je naredilo pošteno dejanje, da se je odločilo za uprizoritev Mrakove tragedije. Sleherno umetniško delo mora zaživeti med ljudmi, ne sme umirati v zaprtih predalih. Slovenci nismo tako obsejni s svojimi dramskimi talenti, da bi lahko zavoljo „osebnega okusa“ to in ono zamolčali. Drama živi svoje pravo življenje na odru, potrjuje ali zanikala pa jo bo samo zgodovina... Bolj od tega, kar sem videl na odru, so me pritegnili Mrakovi pripevki v Gledališkem listu. Ti so pač pesem o človeški osebnosti, o vsem, kar naj bi bilo, so osebna umetniška vera.“ Da pa se je „Mrakova himničnost na odru razdrobila v veristične detajle“, pa je v mnogočem krivda režiserja Viktorja Molka. Za Mraka „bi moral režiser oder odpreti, dopustiti, da se izpojejo besede, gibanja in ritem besedila. Igravcem gibanje skoraj ni bilo omogočeno,“ pravi kritik.

OPOZORILO

Prijatelj iz ZD je kot dar za tiskovni sklad Glasa priložil navadnemu pismu dolarski bankovec. Kot se dogaja že leta in leta, je bankovec gladko izginil, dasi na pismu ni bilo videti sledov nasilja. Bankovci izginjajo tudi iz priporočenih pisem. Zato nujno prosimo vse, da naj nikdar ne vlagajo bankovcev, ampak vedno le čeke ali uradna nakazila in to nikdar na ustanovo ali list, ampak na osebno ime: Rodolfo Jurcec, Ramón L. Falcón 4158, Buenos Aires, Argentina.

— Dne 6. januarja je v Ljubljani obhajal sedemdesetletnico zaslužni slovenski jezikoslovec dr. Anton Bajec in mu je lep članek posvetil v Delu slavist Fr. Tomšič, ki ga je prikazal kot budnega paznika nad čistostjo našega jezika, dasi mu pri tem delu ni bilo prizaneseno. Pri novem slovenskem pravopisu je bil vodilni urednik, sedaj pa je član glavnega uredniškega odbora za izdajo velikega akademijskega slovarja našega knjižnega jezika. Več let je tudi kot lektor slovenščine v Drami bedel nad pravilno izgovorjavo odrskega jezika. Pred vojno je bil urednik revije Slovenski jezik, po vojni pa je uredil prve štiri letnike revije Jezik in slovnica. „Povsod je rad pomagal in še danes pomaga. Pošten v nazorih in ravnanju skuša pošteno razumeti tudi mnenja drugih in jih upošteva, če vidi, da je pravilno in odkritosrečno,“ zaključuje Fr. Tomšič.

— Mladinska založba v Ljubljani je začela v prevodu izdajati Sodobno ilustrirano enciklopedijo. Delo je prevod izvirnika, ki je izšel pri založbi Adlos Book v Londonu. Konec januarja je v Ljubljani izšla prva knjiga enciklopedije, ki nosi naslov Narava. Celotna enciklopedija bo obsegala osem knjig in sicer: Narava, Zgodovina, Geografija, Tehnika, Jezik in komunikacije, Umetnost, Zdravje in bogastvo, Kemija - fizika - astronomija. Vsega bo skupaj 3000 strani, milijon besed teksta, 7000 barvnih in črno-belih ilustracij, vinjet, fotografij, diagramov in tabel. Priprave za slovenski prevod so trajale več let in je prvo knjigo prevedel in uredil dr. Kazimir Tarman s skupino slovenskih strokovnjakov. Dasi so bili stroški zelo visoki, je cena 90 novih dinarjev (v ZD stane ista knjiga 17 dolarjev, torej skoraj še enkrat več). Prva naklada je znašala 10.000 izvodov in so je v nekaj dneh prodali nad 8000; po njej so segli posebno razni gospodarski zavodi in šolske ustanove. Vendar so vsako stran filmali in bo izdaja novih naklad s tem zelo olajšana. Tiskarno so za natis opremili z najmodernejšimi stroji, ki tiskajo v štirih barvah hkrati in so zmogli natisniti 5000 do 6000 pol na uro. Kljub temu je bil napor za tiskanje tolikšen, da je delo izšlo s štirimesečno zamudo. Vendar Mladinska založba obljublja, da bo naslednja knjiga izšla v aprilu, cela enciklopedija pa bo v osmih knjigah na trgu do konca leta 1967. Založba posebej poudarja, da je izid dela važen zaradi tega, ker posledaj slovenski knjižni trg ne bo več odvisen od Zagreba, ki je bil doslej edini sposoben tiskati in izdajati take tiske in so seveda Slovenci morali brati samo hrvatska besedila.

SLOVENSKA TISKOVNA DRUŽBA EDITORIAL BARAGA S.R.L.

ново slovensko izvirno delo

dotiskana je knjiga

RUDA JURČEC

skozi luči in sence

II. del

(1929 - 1935)

str. 596 + XX

„JURČECOV DAR, da oživi dobo, da najde vrelce njenega duha in njihovo podtalno povezavo, da porine na poglavne nosilce tega duha v presenetljivih osvetljavah, ki kombinirajo notranjo in zunanjo podobo — se je v tem delu na široko razmahnil.

Iz domačega sveta se je visokošolčeva pot privila Parizu in zajela ob vrnitvi še Švice in Nemčijo. Pred nami se križajo perspektive svetovne politike: Zveza narodov pod pacifičnim vodstvom Francije je na smrt božna, človeštvo minirala nacizem in komunizem. Pisec lovi s časnikarske tribune v parlamentu, v zakulisnih preduhih, ob javnih manifestacijah in iz privatnih okolij kretnje vodilnih osebnosti (Briand, Herriot, Daudet, Laval, Maurras), sledi namenom in sredstvom idejnih gibanj, zlasti katoliškega. S topim humorjem prikazuje študentsko življenje — pravi idilični intermezzo v veliki kompoziciji Luči in senci — in predstavlja slovensko kolonijo in hrvatske prijatelje v Mestu — Luči (duhovnike z Ahčinom in Kuharjem na čelu, Beblerja, Kocbeka, presunljivo usodo Petra Donata; umetnike: Wisiakovo, Mlakarja, Glasbeno Matice in njen koncert z viharim uvodom).

Zadnja četrtna knjige ima pomenljiva naslova: Skozi tolmune komunizma in Fin de siècle. Jurcec se je ob povratku v Ljubljano znašel v krogu mladih intelektualcev, ki so se z vso prizadetostjo skušali poglobiti v jedro naših vprašanj in želeli usmerjati slovensko usodo. Voditelji in uradniki jugoslovanske države zanje niso imeli razumevanja ne ljubezni, slovenski politični in kulturni prvaki — blesteče so njih karakteristike pri unionskem omizju! — pa so v marsičem odpovedali. In svoje lovk je že povsod razpredel rdeči polip. Spričo tega, kar se je par let pozneje zgodilo, je šegavost teh strani presenetljiva. Mojrski učinek!

Ako ima zgodovina malo učencev, ki jim dejstva razsvetle razum in ogrejejo srce, je verjetno in je upati, da jih bodo Luči in sence imele mnogo!

Alojzij Geržinič.“

(Besedilo na ovitku knjige)

po delu v knjigovезnici bo knjiga kmalu na trgu

besedilo spremljajo številne ilustracije

LAIČNI DIAKONI V VZH. NEMČIJI

Katoliška škofija v Meissenu je uvedla laične diakone kot pomočnike v bogoslužju. Škof Spülbeck je ob obisku v Rimu časnikarjem izjavil, da se je poskus zelo posrečil. Izvežbal je 32 poročenih laikov za pomoč, ki sedaj med službo božjo organizirajo posebne „bogoslužne centre“ in diakoni smejo deliti tudi obhajilo. Dodal je, da mu je uvedba laičnih diaconov pred dvema letoma izrečno dovolil kardinal Ottaviani in sicer kot poskus, in je bil sedaj kardinal s tem poskusom zelo zadovoljen. Kardinal je obljubil, da bo na podlagi izkušnj papežu predložil poročilo z nasve-

tom, da se uvažanje laičnih diaconov razširi in pospeši.

— Študijska knjižnica v Mariboru je organizirala razstavo Slovenski roman ob stoletnici izida prvega slovenskega romana. Dne 7. februarja so odprli tretji del razstave in obsega nad 150 del in sicer je zastopano slovensko slovstvo po letu 1945. Tudi tretji del razstave je pripravil prof. Ignac Kamernik in bo njena zanimivost tudi ta, da se bo končala prav ob dneh, ko je pred sto leti izšel zadnji snopič Jurčičevega Desetega brata. (Po letu 1945 je izšlo mnogo del tudi v zamejstvu in še ne vemo, ali so jih v Mariboru vključili ali ignorirali.)

Slovenska kulturna akcija nudi:

Zbrano delo Josipa Stritarja, 10 zvezkov (1-10), 4.000 pesov.

Ivan Tavčar, Zbrano delo, 1., 4. in 7. zvezek, skupaj 3.400 pesov.

Janko Kersnik, Zbrano delo 5. zvezek, 400 pesov.

Janez Mencinger, Zbrano delo 4. zvezek, 1000 pesov.

Javite se po telefonu 922-4570, Editorial Baraga S.R.L., v popoldanskih urah.

GLAS IZ EVROPE

— Prijatelj iz Evrope se nam oglašuje ob debati, kakšno je moglo biti prava prava delovanje polkovnika Vauhnik ob skrivnostnem A. A., pod čigar vodstvom je moral izvajati težavne in nevarne naloge. Tudi tam je slišal opombe, da „ni ravno prav iznašati nekatere zadeve po smrti pisatelja, ki se ne more več braniti“. Pri tem ugotavlja in nam pojasnjuje: „Pozorno sem bral v Glasu, kar je bilo rečeno o Vauhniku in o tistem A. A. Rad bi dodal nekaj popravka: Osebnost sem dobro poznal A. A., ker je večkrat prihajal v Slovenčevu uredništvo v Mariboru (zveza z Jojotom Golcem). Vendar je njegovo pravo ime Ante Anić in ne Antić. Možakar je bil uradnik mariborske obmejne policije in ne carinski uradnik, in bil je Dalmatinec in ne liški Srb (noben Srb nima imena Ante). Dalje: Ante Anić živi sedaj pri Vas v Argentini. Če že nikdo drugi nič ne spregovori v obrambo Vauhnikove rodoljubne aktivnosti, pa naj se pristojni obrnejo naravnost na Aniča z zahtevo, da naj v obrambo svojega sodelavca Vauhnikove pove, ali je delal tudi za sovjetsko vohunsko mrežo in za Titove partizane. Kje je in kako se Anić danes kliče, tudi dobro vedo — vsaj čast slovenskega imena bi to terjala!“ Iz ZD pa nam je prijatelj poslal podatek, da naj A. A. pove, zakaj je sporočil angleški letalski komandi v Italiji Titovo zahtevo, da naj bombardira Zader.

— Mariborska založba Obzorja je lansko poslovno dobo zaključila zelo pozitivno. Po načrtu je bilo napovedanih osemindeset del, izdali pa so jih enainosemdeset in sicer je izšlo 43 domačih del in 38 prevodov. Med domačimi deli je založba tvegala izdajo trideset del, ki jih je uredništvo založbe označilo kot trgovsko nerentabilna. Zanimivo je, da so dosedaj označevali kot nerentabilna dela zlasti rokopise esejistike. Vendar je izšlo troje večjih esejističnih del v zbirki Križpotja in so se izkazala kot posrečeno tveganje, ker so nekatera že razprodana. Med izdajami, ki jim založba edina posveča veliko skrb na slovenskem trgu, so dela o antični kulturi. Tudi s tega področja je lani izdala tri knjige. Za posebne izdaje prejemale Obzorja tudi republiško podporo, vendar je vodstvo založbe sklenilo podporo porabiti za pocenitev knjig. Tako je monumentalno delo Marijana Mušiča Veliki arhitekti z mnogimi reprodukcijami moglo na trg za ceno 8000 din, dasi bi morala znašati 11.000. Prav izredno visoka pa je številka o tem, kolik je bil izkupicek za prodajo slovenskih

knjig v lanskem letu; znašal je 422 milijonov dinarjev. Zelo pohvalna pa mora biti odločitev založbe proslaviti stoletnico slovenskega gledališča; v ta namen bodo izšle kar štiri knjige in sicer Linhartov „Matiček se ženi“ s sijajnimi ilustracijami J. Vidica, „Samorog“ Gregorja Strniš, Drobosnjakov „Izgubljeni sin“ z uvodom Bratka Krefta ter prav za jubilej „Eseji o slovenskem gledališču“ Dušana Moravca. — Direktor založbe je prof. Jože Košar.

— Poverjenik iz Nemčije nam piše: „Mauserja ljudje radi berejo. Hvala za Glas. Ko sem ga poslal tudi prijatelju, mi je pisal: Hvala za Vašo pošiljko. Glas je res zelo zanimiv, posebno ker je kratek in jedrnat. Iznenadilo mi je, kolikšno je slovensko kulturno delovanje v Argentini, presenetilo me je, kako so si ohranili besedni zaklad — poleg tega pa še to, da so o dogodkih v Evropi in domovini pogosto redno dobro obveščeni.“

— Prijatelj nam piše iz domovine: „Naravnost presenetljivo je bilo, kako je bil izveden sicer državni pogreb Borisa Krajgerja in njegovega sina v Ljubljani. Udeležba ljudstva je bila malenkostna in ni bilo niti običajnega ljubljanskega firbca. Zelo je bilo pa opazno, da se pogreba ni udeležil Tito; ali je bil zanj Krajger preveč Slovenec? Ravno ob tej priložnosti se je pokazalo, kako je globok prepad med vladujočimi in vladanimi. Med ljudmi se tudi opaža popolna demoralizacija, ki narašča vzporedno s popolno podreditvijo partiji tistih, ki bi zamogli in morali osnove slovenstva ohranjati zlasti iz temeljev morale in poštenja. Porazno vplivajo tudi taka dejstva, s katerimi se srečujejo

(KONGRES)

5. Malo in borno so bila na kongresu zastopana področja, kot so klinična psihologija in psihopatologija, industrialna psihologija ali psihotehnika, in statistične metode in njih uporaba v psihološkem delu. Niti najmanj še omembe ni bilo o modernih vplivih fenomenološke in eksistencialne filozofije na psihologijo.

Vsak mednarodni kongres osnuje mednarodna zveza za psihološke vede, vendar pa je podrobna organizacija prepuščena gostitelju, ki seveda skuša oblikovati kongres po svoji sličnosti. V tem pogledu so sovjeti uspeli s precejšnjo pomočjo ameriških pozitivističnih somišljenikov. Sovjeti in severni Amerikanci so brez dvoma dominirali na kongresu ne samo po številu, temveč tudi po kakovosti.

Kakšna je bila udeležba katoličanov na kongresu? Težko je odgovoriti na to vprašanje, ker ni neposrednih podatkov. Bilo je nekaj duhovnikov in tudi nekaj nun. Nekateri izmed njih so tudi nastopili s poročili. Najvažnejšo vlogo je imel duhovnik Joseph Nuttin, zelo znan psiholog iz Louvaina, ki je predsedoval enemu najbolj zanimivih simpozijev o nagibih in svestnosti pri človeku. Za novega predsednika mednarodne organizacije je bil izvoljen Paul Fraisse, profesor na Sorbonni, ki je baje praktičen katoličan. Kljub temu je udeležba katoličanov pri psihološkem delu še prepričala, da bi mogla pustiti svoj pečat.

V mnogih ozirih je bil kongres velik uspeh. Za sovjete je pomenil nastop njihovega psihološkega polnoletja. Sovjetska psihologija se je dolga leta ločila med raznimi smermi in se ni mogla uravnovesiti. Dolgo časa so se vpraševali (in se nekateri še vprašujejo): čemu psihologija, ako se da vse reducirati na fiziološke procese? Psihologija se je dolgo časa skoraj istovetila s pedagogijo. Leta 1950 je skupna seja Sovjetske akademije znanosti in Sovjetske medicinske akademije (spet fiat zviška) določila; a) naj se psihologija razvija samostojno kot del fiziologije; in b) naj Pavlov postane znanstveni vzorec in pravce vsem prirodopisnim vedam, tudi neropsihologiji. Od takrat se zdi, da je sovjetska psihologija našla svojo podobo.

Kongres je bil tudi uspešen kot učinkovit način znanstvenega dvogovora med demokratičnim zapadom in komunističnim svetom. Bil je splošen vtis, da je bilo vzdruženje med kongresniki pristrano, včasih celo navdušeno. Spominjam se, kako so Rusi pri zaključnem banketu skoraj otroško (seveda sta že delovala ruska vodka in armenski konjak) poizvedovali, ali smo bili res zadovoljni s potekom kongresa.

SLOVENSKA KULTURNA AKCIJA CENE ZA X. JUBILEJNI LETNIK KNJIŽNIH IZDAJ BOMO OBJAVILI V PRIHODNJI ŠTEVILKI GLASA

Ljudje na Jesenicah: vsak četrti prebivalec Jesenic je Srb.

— Josip Vidmar je v Knjigi 66 spet udaril mimo, ko je sodil in obsodil sodobno pesniško generacijo v domovini. Zapisal je: „Kaj naj rečem o današnji situaciji? Poetov je bilo v vsaki dobi in povsod zelo malo. Pesnikovavcev zelo veliko. Jasno je, da pesnikovavci ubijajo zanimanje občinstva za poezijo. Tako je danes pri nas, ko človek skoraj ne naleti več na dobro pesem...“ Kronist v Sodobnosti (1966, št. 12) pa mu odgovarja: Janez Menart, Semafori mladosti, prodanih 2.000 izvodov, naklada 2.000 izvodov; Ivan Minatti, Nekoga moram imeti rad, prodanih 1.000 izvodov, naklada 1.000 izvodov; Ivan Minatti, Bolečina nedoživetega, prodanih 814 izvodov, naklada 1.500 izvodov; Ciril Zlobec, Najina oaza, prodanih izvodov 643, naklada 700.

— Vsako leto so v poletju Dubrovniške poletne igre na trdnjavi Lovrijenac. Prava privlačnost je bila uprizoritev Hamleta. Skozi dvanajst let je bil vaba za turiste iz vseh delov sveta. Pred nekaj leti pa so ga odstavili s sporeda, vendar bo letos v poletju spet osrednja točka. Poleg tega bodo uprizorili nekaj Držičevih del (letos je 400-letnica njegove smrti). Slovensko Narodno gledališče bo gostovalo s Kraljem Learom, belgrajsko pa bo uprizorilo Beneticevo Hvarkinjo.